

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XXXIX. Vtrum quis mereri possit per actus elicitos physice ab alio, sibique
nihilominus imputatos moraliter?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

Nec est aliud discrimen, quod ad præsens attinet, inter indicium diuinum, & humanum. Nihil igitur proficit obiectio ea paritate pro scopo suo.

Ad 4. Negatur assumptum. Ad rimam eius probationem à priori, patet ex responsione ad 1. Ad posteriorem ab incommodo, dicitur magnitudinem præmij non commensurari magnitudini obiecti voluti per actum bonum, sed magnitudini bonitatis, quæ inde redundat in actum. Bonitas autem actus volentis largiri infinitam elemosynam, non est infinita, imò non est maior saltem notabiliter, quàm, quæ inest actui volenti largiri quantum quisque re ipsa potest, aut quantum connaturaliter fieri potest, vt possit, quia quoad reliquum est velleitas potius inefficax, quàm volitio efficax, nec vlla eatenus superadditur specialis difficultas, ac arduitas, quam tamen dictum est supra, esse de conceptu meriti. Idem dicitur suo modo de demerito, & poenæ.

Ad 5. Sæpè notatum est superius, Deum non teneri ad retribuendum ex re accepta, nec moueri ad præmium, & supplicium cognitione bonarum, & malarum operationum nostrarum quatenus vtilium, aut nocentium Deo, nec Deum illas apprehendere posse ad modum talium, atque gloriam, & dehonorationem Dei redundantem ex operibus nostris esse vtilem, ac nocivam præcisè respectu nostri; respectu verò Dei esse purè decentem, ac dedecentem. Repugnat igitur Deum teneri ad additamentum præmij propter accessionem actionis externæ bonæ, & glorificationem Dei illi annexam, quasi propterea aliquid plus acceperit. Sola itaque attendenda ab eo est bonitas, & malitia actus interni quatenus immediatè liberi, ad quem videlicet solum moueri potest, ac debet voluntas præmiis, & suppliciis, vt notatum est supra. Quod præmia, & supplicia prouenientia ab eo dicantur retributiones, & quòd meritum, vt sic designatur obsequium cedens in honorem, aut vtilitatem alterius, nihil nocet doctrinæ tradita. Quia Deus verè retribuit nobis, non tanquam afferentibus ipsi aliquā vtilitatem, aut nocumentum, sed tanquam inducentibus aliquam vtilitatem, aut nocumentum in communitatem, cuius cura incumbit Deo, vt expositum est q. 30. idque cum iactura proprii commodi præsentis, dum meremur, vt ex q. 31. & cum usurpatione commodi non nobis permittendum demeremur, quod indidem satis apparet indirectè, & à pari; & præterea opera nostra bona verè cedunt in honorem Dei, licet prorsus inutiles ipsi, & verè decent eundem; sicut dedecent operationes malæ, ipsumque dehonorant. Licet autem bonitas, aut nocumentum communitatis, & honor, ac dehonoriatio Dei crescant superaddita actione exteriori; sicut etiam superaddito euentu mediatè, ac remotè inde redundante; nihil tamen propterea crescit de merito, aut de demerito; quia nihil superadditur specialiter imputabile immediatè, & ratione sui.

Ad 6. Argumentum à vi satisfactoria ad meritoriam est simile argumento à vi passiva ad actiuam; vt si diceretur: Materia prima potest recipere formas. Ergo potest eadem efficere. Ratio similitudinis est, quia satisfactio substituitur satisfationi; meritum verò est virtus quasi actiua præmij, solumque differt à causa efficienti physica, quòd hæc agit per se ipsam immediatè; causa verò meritoria media motione voluntatis alienæ. Conceditur itaque actionem exteriorem poenalem valere specialiter ad satisfaciendum, quia ea superaddita plus patitur satisfaciens, quàm ratione solius actus interioris; & quia patitur propria voluntate, redditur dignus, qui minus, aut nihil patitur dependentè à voluntate aliena contra propriam inclinationem, quod pertinet ad conceptum poenæ propriæ talis, & satisfationis. At non similiter crescit

meritum ex actione exteriori, quia sola interior est motiua voluntatis alienæ ad compensationem faciendam non ratione rei acceptæ, sed ratione boni regiminis, quatenus perductiui hominum ad æternam ipsorum felicitatem, & ad amorem honestatis, atque ad fugam inhonestatis morum.

Ad 7. D. Thomas tota q. 17. & reliqui omnes Theologi, præter vnum, vel alterum modernum, actum imperantem appellant eum solum, qui causalitate sua inducit alium actum, estque natura prior eodem; imperatum verò eum solum, qui ab alio actu procedit, estque natura posterior eodem. Atque de huiusmodi actu imperante, & imperato efficaciter conuincit ratio superius producta, in qua proponenda præteritus est sensus earum vocum communiter usurpatus. Quod si quis alterum ex duobus actibus purè comitantibus inuicem absque villo inter se ordine causalitatis, & naturæ, seu realis durationis, velit dicere imperantem, & alterum imperatum propter connexionem non mutuum eorum inter se, nihil contradicere quoad meritum peculiare actus tum imperati, tum imperantis eo sensu, quia id nihil pertrahit ad rem ipsam, de qua communiter agitur sub illis vocibus. Quod ad rem ipsam attinet, iam apparuit superius clarè ex sensu, & ratione D. Thomæ possibile esse, idque multipliciter, vt voluntas velit aliquem suum actum reflexè per alium actum realiter distinctum à priori actu.

QVÆSTIO XXXIX.

Vtrum quis mereri possit per actus elicitos physice ab alio, sibi que nihilominus imputatos moraliter?

IDEVR posse. Quia Deus potest transferre voluntatem vnius in voluntatem alterius, ita vt affectus vnius censetur affectus alterius tum in ordine ad malum, tum in ordine ad bonum; Et quidem de translatione in ordine ad malum constat clarè ex peccato originali. In ordine autem ad bonum urget in primis ratio paritatis. Deinde si Adamus perseverasset in accepta iustitia, sicut ab ea decidit per peccatum; perseverantia eius profuisset nobis ad transfusionem iustitiæ originalis, quantum de facto nocuit peccatum ipsius pro iactura eiusdem iustitiæ.

Art. 1. Respondetur. Hoc inter alia, differt indignitas & malitia peccati propria à dignitate, & bonitate propria operis meritorij, quod illa adæquatè consistit in priuatione, vt dictum est supra; hæc verò adæquatè consistit in positio ex vnanimi omnium consensu. Fieri autem potest, vt aliquid inhærens alicui intrinsecè, priuet aliquem alium perfectione sua intrinseca, non solum in genere causæ efficientis, inducendo in alium qualitatem, aut formam impossibilem cum eius perfectione intrinseca, sed etiam in genere causæ formalis, nullo tali effectu superaddito. Ità priuat hominem gratia Dei decretum diuinum de illa non conferenda, & similiter quodlibet impedimentum cuiuslibet alterius causæ efficiētis inhærens ipsi intrinsecè, & impossibile cum actione eiusdem causæ productiua perfectionis alicuius in alio subiecto, per se ipsum immediatè, ac formaliter priuat idem subiectum ea perfectione. At fieri similiter non potest vt forma perfectiua inhærens intrinsecè vni subiecto perficiat formaliter,

formaliter, & immediatè per se ipsam subiectum aliud, cui non inhaeret intrinsecè. Nec enim vnquam fieri poterit, etiam de potentia absoluta Dei, vt ego sapiam, aut calefiam per sapientiam, aut calorem inhaerentem alteri, & non inhaerentem mihi, nec per seipsum immediatè, nec mediatè per effectum ab eo productum.

Art. 2. Hac igitur de causa fieri potest, per dispositionem Diuinam, vt actus malus elicited physice à voluntate vnius, imputeretur nihilominus moraliter alteri tanquam suus proprius. Quia videlicet fieri potest, vt talis actus per se ipsum immediatè priuet alium rectitudine iustitiæ, & charitatis sibi debita absolute, in quo ratio formalis peccati consistit, ideoque reddit formaliter peccatorem eum, à quo non fuit elicited physice, ac immediatè: atque ita de facto accidit in actu peccaminoso elicited physice sola Adami voluntate, & nihilominus constituyente verè peccatores omnes eius posteros. At ob rationem contrariam fieri nequaquam potest, vt actus bonus elicited physice voluntate vnius, afficiat nihilominus alium, eumque perficiat, & bonum, ac laudabilem reddat, aut conferat formaliter dignitatem ipsius perfectiui ad aliquid. Cum igitur ratio meriti consistat in dignitate perfectiui merentis, ratione cuius dignitatis debetur ipsi merenti præmium ex iustitia, quasi distributiua, & propriè legislatiua, seu gubernatrice, vt superius dictum est; atque eiusmodi dignitas perfectiui merentis sit de conceptu meriti non solum condigni, sed etiam congrui; concluditur neminem constitui posse formaliter in ratione merentis vilo pacto per actum elicited physice aliena voluntate, sibi que imputatum moraliter ratione alicuius pacti, seu quasi pacti, aut dispositionis diuina voluntate præordinate; tametsi

fieri possit de potentia absoluta Dei, atque ita euenerit de facto respectu Adami, & posterorum, vt per actum alienæ voluntatis, & moraliter tantum suum, constitutur formaliter in ratione peccatoris, & demerentis.

Art. 3. Hac eadem ratione refellitur opinio Suarez & aliorum, affirmans vim meritoriam nostrorum actuum bonorum augeri, atque intendi per consortium meritorum Christi Domini. Refellitur, inquam, quia quodlibet augmentum meriti est augmentum dignitatis meritorie perficientis merentem, eundemque reddentis gratiorem Deo, atque placentiorem. Ratio autem à nobis proposita æquè efficaciter ostendit dignitatem eiusmodi perfectiui nemini, vel etiam inadæquatè conuenire posse ratione formæ, sed actus inhaerentis alteri, & non vniti sibi physice. Vnde merita Christi Domini iuuant merita nostra, eisdemque cooperantur in genere causæ meritorie, quatenus Christus Dominus meruit nobis merita ipsa nostra, omniaque eorum præmia, tanquam causa vniuersalis meritoria, vt dictum est q. 41. de Incarnat. initio; non tamen iuuant merita nostra, aut eisdem cooperantur in genere causæ formalis, ita vt per actus meritorios Christi constituamur nos merentes, vel etiam inadæquatè: sicut neque constituimur Sancti, & iusti formaliter, vel etiam inadæquatè per sanctitatem, & iustitiam, qua Christus Dominus iustus, & Sanctus est. Consequenter si Adamus, vti peccauit de facto, omisisset peccatum, & perseuerasset in accepta iustitia; habuissemus quidem hereditariam innocentiam, ipsamque iustitiam dependenter ab illius actibus bonis, tanquam à remouentibus prohibens; non tamen meruissemus quidquam ratione eorundem actuum. Ex quibus patet satis ad questionem, simulque ad rationem dubitandi.

F J N J S.

